

MISIE

5

2016

BOLÍVIA

SESTRA V AKCII

EL VIBORÓN

**DEŇ
VLASTI**

**MODRÝ
VRCH**

KANÁL 28

ZAŽIŤ CIRKEV

„ZELENÁ“

RODINE

**AUGUSTOVÉ
FIESTY**

Drahí čitatelia, priatelia!
Po roku v Bolívii som si všimol, že na mnohé veci som si zvykol a nepripadajú mi výnimočné. Nebolo by na tom nič zvláštne, no pri písaní časopisu sa častejšie potrebujem pýtať, čo by bolo pre Vás asi zaujímavé.

Keď odchádzal po siedmich rokoch z Bolívie nemecký kňaz Robert Hoff, vravel že na začiatku fotil všetko a na konci už nič, lebo všetko mu pripadalo normálne.

Niekedy sa pohrávam s myšlienkou natočiť dokument o živote v pralese. Moje poslanie však spočíva v pastoračnej starostlivosti o zverených ľudí. Veľa času a síl na točenie mi neostáva. O pravidelnej činnosti, ako sú náuky, katechézy, sv. omše a stretnutia Vám veľa nepíšem, lebo sú podobné ako na Slovensku. Ich úroveň je nižšia, vlastne stavíme iba základy. Je veľa kníh, no stále sa presviedčam, že Božie slovo a katechizmus je prameň, z ktorého máme čerpať.

Najväčšie záranky misií sa dejú v svedení. Ľudia sú vďační za túto sviatosť a neraz sa vyznávajú so slzami v očiach. Vidím ako sa ich Boh osobne dotýka, lieči a zaceľuje ich rany, hoci nie sme v katedrále pri bráne milosrdenstva, ale hlboko v pralese. O tom sa písať viac nedá. Ani lekár neoperuje na verejnosti, ale za zatvorenými dverami.

Napriek tomu verím, že Vás články v novom čísle oslovia, povzbudia, privedú k hlbšiemu zamysleniu a k modlitbe za nás.

Ján Piatak, misionár

SESTRA V AKCII

Misie sú časom osobného poznania Boha, ľudí, krajiny i seba. Svoje poslanie v Bolívii nedávno ukončila aj jedna veselá rehoľná sestra z Kongregácie Božského Srdca Ježišovho. V nasledujúcich riadkoch môžete načrieť do jej misijného povolania.

Môžete sa predstaviť našim čitateľom a prezradiť tajomstvo Vášho povolania?

Volám sa Maria Clara Oh, pochádzam z Južnej Kórey. V mladosti som sa zaujímala o filozofiu. Študovala som ju na univerzite. Mala som množstvo otázok, napríklad: „Čo je život? Existuje Boh? Ak áno, kde je Boh? Čo bude po smrti?“ V mojom srdci bolo veľa pochybností, ale mala som šťastie. Môj profesor filozofie ma sprevádzal a odpovedal

na otázky. Chcel vstúpiť do kňazského seminára a stať sa kňazom, ale zomrel na rakovinu. Na jeho pohrebe som vstúpila prvýkrát v živote do katolíckeho kostola.

Ešte pred promóciami som prijala krst a začala intenzívne čítať Bibliu. Často som zotrvala v modlitbe, rozhovore s Bohom. Viac a viac som spoznávala Ježiša a zatúžila žiť s ním večne. Môj vzťah s Ježišom vyústil do zasväteného života.

Povedzte nám o Vašom pôsobení v Bolívii.

V Bolívii som bola šesť rokov. Prvé tri roky som pôsobila v Santa Cruz. Pracovala som s deťmi v škôlke. Potom vo farnosti Concepción pri kaplnke Márie Pomocnice. Boh mi ukázal inú kultúru, iný svet, ale hlavne Jeho v tvárach Bolívičanov. Preto som bola šťastná a cítila sa pri nich ako pri svojej pokrvnej rodine. Sú to veľmi trpezliví a milí ľudia. Veľakrát som zacítila ich lásku a priateľstvo.

Čo bolo pre Vás ťažké?

V Bolívii je veľa chudobných a hladujúcich ľudí. Mnohí žijú v ustavičnom hladu. Všetci až po starcov vystierajú ruky a prosia čo len o malé lízatko. Veľa krát som sa pýtala, kto má dať chlieb týmto ľuďom? Kto vystiera ruku? Veď je to sám Ježiš! Preto som sa snažila pomáhať veľa v oblasti liekov, jedla, oblečenia, kníh a štipendií. Ale nedá sa pomáhať bez hraníc. Aj my máme svoje limity, ohraničenia. Veľmi som sa trápila a pýtala aký je správny spôsob pomoci, ako naozaj a účinne pomôcť ľuďom? To bolo pre mňa ťažké. Hľadala som spôsoby, ako dať ľuďom prácu.

Aké sú ďalšie dôležité potreby ľudí v Bolívii?

Vzdelanie. Vzdelanie etické, morálne, náboženské i sociálne. Potrebujú veľa vzdelania.

Potrebuje Bolívia nových misionárov?

Určite! Poďme do Bolívie pomáhať chudobným a využiť dary a talenty ktoré sme od Boha dostali! Obetovať čas aj peniaze.

Čo robíte po Vašom príchode domov v Kórey?

Pracujem v dome, kde sa konajú stále duchovné cvičenia. Hovorím o misiách, stretávam

3

sa osobne s ľuďmi, vediem ich k osobným odpovediam Bohu.

Čo by ste chceli odkázať čitateľom na Slovensku?

Môžete sa rozhodnúť darovať každý deň peceň chleba. Napríklad: Chlieb stojí jedno euro. Vynásobte to počtom dní v mesiaci a pošlite mesačne túto sumu pre Bolíviu. Buďme dobrými Samaritánmi. On nepoznal okradnutého a zraneného človeka, ktorého našiel bezmocne ležať pri ceste, ale pomohol mu s láskou aj keď ho nepoznal. Aj neznámi ľudia sú našou rodinou. Veď je napísané: „Nezabúdajte na dobročinnosť a vzájomnú pomoc, lebo v takých obetách má Boh záľubu“ (Hebr 13,16). Ďakujem, že som sa mohla s Vami podeliť. Ďakujem za Vašu doterajšiu pomoc pre misie v Bolívii!

EL VIBORÓN

V predchádzajúcom čísle som Vám predstavil Samaipatu, v kameni vytesané kultové mesto uctievania bohov Inkov. Dnes Vám predstavujem „El Viborón“, najväčšiu kamennú anakondu „Chiči“ na americkom kontinente, ktorá sa nachádza v meste jezuitských misíj Santa Ana.

Stará legenda hovorí o vzniku amazónskeho obyvateľstva nasledovne: „Raz plávala Anakonda vodami mliečnej rieky Amazónie. Zobrala nás na chrbát a plavili sme sa dlho proti prúdu hľadajúc vhodné miesto na život,

nakoľko doterajšie bolo často zaplavované. Hľadali sme dobrú zem na výšinách.

Počas dlhej cesty ľudia rástli a silneli na tele i kostiach. Dali sme Anakonde

tabak a pri fajčení sme z dymu vyčítali, ktorým smerom sa máme uberať. Ďalej sme stúpali Čiernou riekou a obzerali sa, či nevidíme zem. Po dlhej ceste sme prišli k miestu, kde sa tok zužoval. Anakonda sa zakliesnila medzi kamene a skamenela. Toto miesto je pre nás veľmi dôležité, lebo nás sem priniesla anakonda. Toto je náš pôvod.“

Možno sa po prečítaní len usmejete a povieť si: „Pekná rozprávka pre deti“. No treba si uvedomiť, že amazónske obyvateľstvo uctievalo hada dlhé roky. Dokonca aj v Chile, Kolumbii, Mexiku, Argentíne,

Peru i Bolívii. Svedčia o tom tisícročné maľby na stenách jaskýň, tance i keramika.

Uctievanie hada bolo čitateľné z ich denného života. Mnohé nálezy, sa našli na ceste, ktorá vedie zo Santa Cruz do Puerto Suarez a používala sa už pred 2000 rokmi. Ďalšia cesta prechádza práve cez Santa Ana a údolie Tucabaca. Jeden z obyvateľov mi prezradil, že na mieste nálezu Chiči sa v minulosti schádzali aj čarodejnice.

Jezuiti vedeli veľmi dobre, že nemôžu pôvodné obyvateľstvo Čikítanie len tak vysmiať a zobrať im ich „Knihu Genezis“ a pohľad na svet. Keď začali obývať územie Santa Ana, tak ako to urobili inde, aj tu pri stavbe chrámu použili prvky, ktoré jemne, ale jasne Čikítáncom pripomínali hada. Boli to predovšetkým točené oporné stĺpy chrámu a maľby na stenách znázorňujúce prepletené hady. Treba zdôrazniť, že Jezuiti postavili veľké chrámy vždy na mieste pôvodných indiánskych obetísk, aby tak pokresťančili a posvätili miesto i ľudí.

El Viborón - Anakonda Chiči v Santa Ana de Velasco bola zhotovená pred dvetisíc rokmi kamennými sekerami. Je

25 metrov dlhá, 40 cm široká, telo sa rozprestiera na šírke 13 metrov, hlava má šírku 1 meter. Váži viac ako 10 ton. Telo je orientované zo severu na juh, ako hovorí aj mýtus Arawak.

Hľadači zlata v roku 1945 telo Anakondy rozsekali na drobné časti a sedemdesiat percent z neho odvalili z pôvodného miesta. Tradovalo sa, že Anakonda ukrýva poklad alebo leží na mieste, kde je zlato. V roku 2007 začali obyvatelia dediny zhromažďovať kamene a dávať ich na pôvodné miesto. Hlava a krk však boli úplne zničené. V roku

2013 bol pri archeologických skúmaníach zistený a navrhnutý spôsob očistenia, opravy a zakonzervovania Anakondy.

V roku 2014 bolo na archeologické práce a výstavbu areálu vyčlenených štátom viac ako 65 000 eur s cieľom obnoviť

najväčší symbol počiatku života a civilizácie amazónskych kmeňov na americkom kontinente, dať prácu miestnym ľuďom a pritiahnúť turistov do oblasti.

Ja som toto miesto navštívil, keď som s katechétmi putoval po miestach jezuitských misií. Vďaka Bohu „El Viborón“ je dnes len turistickou atrakciou. Ľudia v Santa Ana sú veriaci katolíci, majú pekný, zachovaný kostol, ktorý aj vo veľkom množstve navštevujú. Vďaka jezuitom a po nich ďalším obetavým kňazom a laikom, našli viac, ako hada. Niektorí obyvatelia vravia, že

kamenná hlava hada nebola rozdrvená len pre hľadanie pokladu, ale aj ako znak, že sa na tom mieste definitívne končí jeho uctievanie. Bolo by to podobne, ako v Starom zákone, keď bol zničený medený had, ktorého dal zhotoviť Mojžiš a ktorého neskôr začali Izraeliti uctievať.

DEŇ VLAŠTI

O príchode dňa vlasti 6. augusta svedčili trojmesačné nácviky pochodov s dychovkou okolo škôl. Turisti si ich spočiatku nadšene fotili. Po dvoch hodinách sa pýtali, prečo tak dlho cvičia jednu pieseň a na druhý deň už krútili hlavami.

Toho roku sa trojmesačný nácvik podaril viac, nebolo veľa falošných tónov. Detí, miništrantov a mladých som skoro nespoznal. Oblečení v lesklých šatách, ozdobení rôznymi príveskami, na hlavách nezvyčajné čiapky a priam kamenný výraz tváre.

Slávnosť sa začala svätou omšou v katedrále ráno o 7.30 hod. Boli sme prítomní dvaja kňazi. Otec Pavol z Kórey a ja. Nemám často možnosť koncebrovať svätú omšu,

no vtedy som si uvedomil, aké to majú s nami Bolívijski ťažké, keď nemajú kňazov z vlastných radov a sú odkázaní na misionárov, ktorí sa stále trápia s jazykom.

Bol som im z hĺbky srdca vďačný za trpezlivosť s nami. Uvedomil som si, že najdôležitejšie je hovoriť jazykom lásky. Pritom sa Vám odpustia všetky gramatické nepresnosti.

Pri príležitosti 191. výročia samostatnosti Bolívie sa striedali na tribúne rečníci a hovorili, čo všetko sa za ostatný rok podarilo v Bolívii vylepšiť. Musím uznať, že asfaltové cesty pribúdajú, robia sa aj mosty. Ostatné oblasti

nevnímam veľmi napredovať. Následne sa pred tribúnou striedali skupiny hudobníkov a spevákov s národnými piesňami a hymnou. Deti predniesli básničky, mladí tancovali čikitánske tance. Myšlienkami som uletel aj na Slovensko a predstavil si deti v krojoch, vystúpenie folklórnych súborov a stánky s neodmysliteľnými slovenskými domácimi špecialitami.

Nasledoval pochod všetkých organizácií okolo tribúny, ktorý trval viac ako dve hodiny. Po hodine sme mali prísť na rad my, cirkevné združenia.

Vtom sa zjavil predomnou kňaz z Poľska, Pawel zo San Ramón a ťahal ma nabok. "Čo sa stalo?" - pýtam sa. „Vrátili sa mladí zo Svetových dní mládeže v Krakove a doniesli balíčky.“

Musím uznať, že Poliaci sa nezaprú. Vysnorujú vždy všetky možnosti, dostanú sa tam, kde iní ťažko a "vedia ako na to".

No hlavne vždy si vzájomne pomáhajú. Veriaci z Poľska naložili mladým pre kňazov balíček. Nevedel som presne, čo tam bude, hoci sa ma predtým pýtali, čo by ma potešilo. Stihol som prevziať balíček a v poslednej chvíli dobehnúť do pochodu.

Práve sme prechádzali pred tribúnou. Všetci dvíhali vysoko nohy, pochodovali, mali v rukách malé Bolívijské zástavky, len ja igelitku. Vyzeralo to dosť komicky. Našťastie po pár metroch to skončilo. Na zákrute sme sa od fotili a unavení z horúčavy išli oddychovať.

Ja som rozblabil darček a tešil sa, že v kaplnke Márie Pomocnice budem mať prvé kňazské mariánske štóly. Následne som si pochutnal na klobáskach, ktoré ešte pred tromi dňami kupovali v Poľsku.

Deň vlasti bol pre mňa nielen dňom Bolívie, ale aj dňom Slovenska, Poľska a Kórey, ved' teraz je môj domov tu. Každý prispievame kúskom seba na vytváraní domova, miesta kde sa dobre cítime a sme naňho hrdí.

Ďakujem Bolívijskom, že ma prijali, ďakujem Poliakom že ma berú ako brata od susedov, ďakujem Kórejcom, že sme si vzájomným obohatením. Ďakujem Bohu za Slovensko, malú krajinu s veľkým bohatstvom, na ktorú som hrdý.

MODRÝ VRCH

Občas premýšľam, aké to bolo, keď jezuiti slúžili v pralesi prvú svätú omšu. Čo prežívali, s čím sa stretli, čo ich prekvapilo i potešilo na území Indiánskych kmeňov. Nedávno som mal príležitosť zažiť to.

Pracovníčka farského úradu mi volala, že ma čakajú ľudia z novej komunity, aby som tam šiel odslúžiť prvú svätú omšu. Po privítaní som sa ich pýtal základné informácie odkiaľ sú, koľko rodín tam žije, ako dlho, aké majú životné podmienky a ako sa môžeme pripraviť na svätú omšu.

8 Vysvitlo, že nových komunit je päť: Nueva Arani, El Patuju, Cerro Azul, Valle Cochabamba a San Luis de Roca. Od Concepción, kde žijem, sú vzdialené od 70-85 km. Žije v nich od 20-60 rodín. Najstaršia komunita má štyri roky.

Obyvatelia pochádzajú vo veľkej miere z hôr Altiplana a prišli do pralesa za lepším životom. Nevieť, čo si predstavíte pod týmto pojmom, ale o pár dní som to mal možnosť vidieť.

Ráno po dlhej dobe pršalo, cesty boli mazľavé, ale schodné. Po štyridsiatich kilometroch známej cesty som odbočil v nádeji, že idem správne. Podľa dohody ma tam mal pôvodne čakať jeden z lídrov. Pustil som sa neznámou cestou a spomenul na ich slová „tam niet kde poblúdiť“. Miňal som jednu križovatku za druhou a pýtal si pomoc z nebies, kam ísť. Vstupoval som na územie,

kde ešte nikdy nebol kňaz, ani slúžená svätá omša. Zvláštny pocit. Radosť i očakávanie.

Pri ceste boli polia s cukrovou trstinou, či banánové plantáže. Zrazu som v diaľke zazrel ďalšiu križovatku a tabuľku „Cerro Azul“. Neisto som odbočil a hneď nato stretol mužov s puškami v rukách. Spomaľujem a pýtam sa, či je všetko v poriadku? Vraj áno, poľujú na tigre a môj smer na fiestu je správny. Super, aspoň viem, že idem správne.

Zakrátko sa otvoril pohľad na dedinku. V celej komunite boli asi dva domy. Ostatné rodiny žili len pod prístreškami v stanoch. Neprekvapilo ma to, lebo jezuiti našli prvý krát čikítancov rovnako pod

prístreškami. Žijú tak roky. Ich oblečenie prezrádzalo, že pochádzajú z hôr. Muži práve zabili kravu a porcovali mäso na hostinu po svätej omši. Ženy varili polievku, juku a ryžu. Ďalšia skupina ozdobovala miesto svätej omše pod veľkým prístreškom. Zvítal som sa zo všetkými a pochválil ich, že sa vzorne chystajú na slávnosť, ktorú budú mať v ich novom domove. Pripravil som všetko na prvé ohlasovanie Božieho slova a našiel miesto, aby z deravej strechy nestekala voda na obetný stôl.

Po modlitbe ruženca, nácviku piesní a možnosti spovedať sa začala svätá omša. V kázni som hovoril o patrónke, ktorú si vybrali, Panne Márii Karmelskej. „Cerro Azul“ znamená Modrý vrch. Na vrchu Karmel ukázal Eliáš kult pravému Bohu. Neskorší obyvatelia žijúci zasväteným životom v skromných podmienkach jaskýň si vybrali za patrónku Pannu Máriu. Mária je rovnako prítomná aj v Cerro Azul. S Máriou prichádza Ježiš, Mária prináša Ježiša. Hovoril som o Ježišovom živote, o tom, čo pre nás urobil a ako ho Mária sprevádzala. Po modlitbe po prijímaní som dal každému ruženec, ktorý mal v sebe malý škapuliar. Na záver sa zvykne vždy ďakovať, no v ten deň som bol osobitne dojatý. **Líder povedal: „Bratia a sestry, môžem Vám povedať, že som**

veľmi spokojný a šťastný“. Bolo to vidieť na jeho tvári. „Cítim sa nasýtený, hoci som ešte nejedol mäso.“ Jeho

slová vyvolali veľký smiech a potlesk, no boli hlboké. Pochopil, že môžeme žiť z Božieho slova, ako Panna Mária a sýtiť sa Eucharistiou. Čo viac som mohol chcieť? Bol som potešený. Medzičasom prestalo pršať, a tak nasledovala procesia, sprievod so sochou, krížom, svätenou vodou, kadidlom a požehnanie celej komunity. Najprv som sa modlil, aby boli oslobodení od každého zla, následne o požehnanie vo všetkých oblastiach života.

Po skončení sa všetci rozprchli chystať hostinu a športový program na provizórnom ihrisku. Obzrel som si prístrešky, porozprával s ľuďmi. Pri prechádzke pralesom sa mi prihovril jeden muž a nadšene povedal: „Ako sa Vám tu páči, nádherné miesto,

však?“ Krátko nato som sa dozvedel, že nemajú ani jednu studňu a všetku pitnú vodu

nosia z Concepción na veľkom aute. “Tak tu je to miesto lepšieho života”, pomyslel som si. Bez vody a domov, klčovanie a vypálenie časti pralesa, obhospodávanie pôdy a lov. Žijú ako žili stále. Ďaleko v amazónskom pralesi, na Modrom vrchu.

Priviedlo ma to k uvažovaniu, aké sú životné štandardy v Európe a požiadavky ľudí na lepší život. Prišiel by niekto za lepším životom na Modrý vrch?

KANÁL 28

Zoznam toho, čo som ešte nepožehnával sa rýchlo zužuje. Nedávno za mnou prišiel muž s prosbou požehnať nový kanál. Opýtal sa, či viem, kde sa nachádza veľký zásobník vody v "Zóne 4" a prosil ma, aby som prišiel večer na slávnostný otvárací ceremoniál. Po príhovore starostu sa mám pripraviť ja.

Po svätej omši som sa s miništrantmi dopravil do "Zóny 4", kde bola uzavretá cesta a na námestí stála veľká tribúna. Priznám sa, až vtedy som pochopil, že nejde o kanál s vodou, ale o otvorenie nového televízneho „Kanála 28“.

Otvorenie sa konalo vo veľkom štýle, boli pozvané všetky authority mesta i obyvatelia, celý prenos sa dal sledovať v televízii „naživo“. Moderátor viedol dialóg s pozvanými hosťami, ktorí vysvetľovali význam otvorenia nového kanála. Najviac ma zaujala seňora Chichina: „Je na čase, aby sme dary a talenty, ktoré sme dostali od Boha využili. Nezakopávajme naše

talenty, neostávajme skrytí. Dajme na svetlo všetko dobré, čo máme v našich komunitách a spoločenstvách.“

Kanál 28 si kladie za cieľ spropagovať 110 komunít, ktoré patria pod Concepción. Ukázať kultúru, zvyky, oblečenie, tance, výrobky ktoré sa v nich vyrábajú... Naozaj, je čo ponúknuť, je čo ukázať.

V otváracom ceremoniáli vystúpila aj mládež s miestnymi tancami, komunity mali rozložené stánky, kde ponúkali ručne spracované plody pralesa. Požehnanie *Kanála 28* sa posunulo skoro o dve hodiny neskôr, no neľutoval som. Tešil som sa, že mnohí nájdu uplatnenie, prácu, výrobky budú stále ponúkané v televízii a svet sa bude dozvedať o tom, že Concepción napreduje.

V komunitách sa rozbehol aj projekt, v ktorom dobrovoľníci vyzývajú domorodých obyvateľov propagovať ich svet turistom. Náušnice, náramky, náhrdelníky a rôzne ozdoby, ktoré robili doteraz pre seba, môžu vyrábať vo väčšom a dať vedieť o Čikitanii. Miestni obyvatelia sa pustili do práce a zbierajú „gaštany“ (semiačka).

Pre Európanov sú mnohé nezvyčajné tvarom, veľkosťou, farbou i názvom, ktorý pomenúva semiačko podľa toho, čo pripomína.

vo veľkej miere „neprispôsobivý“ dnešnému svetu, ostávajú zväčša uzavretí vo svojich komunitách, nenavštevujú mestá, nenadväzujú vzťahy s inými, ostávajú hlboko v pralesi. V Concepción však žije malé spoločenstvo, ktoré sa odtrhlo, odišli z pralesa a teraz sú známi najkrajšími výrobkami, ktoré im pomáhajú k živobytiu.

Súhlasím s Chichinou, že dary treba využívať. Doplním len nasledovné. Zo skúseností vieme,

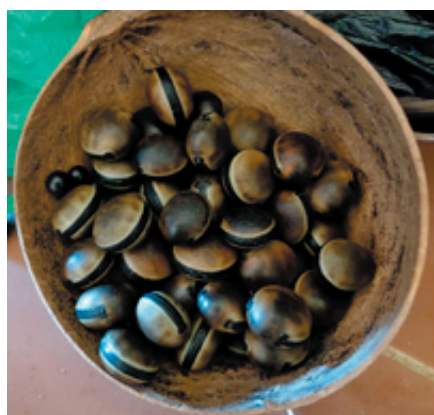
užiť rodinu odišli za prácou do zahraničia. Kiežby existoval Kanál 28 aj na Slovensku. Kiežby sme na Slovensku informovali ľudí o všetkom peknom, dobrom, užitočnom a zdravom, čo máme.

Kiežby obce i mestá dávali priestor na propagáciu domácich remesiel, zvykov, krojov i výrobkov. Som presvedčený, že máme veľa dobra, o ktorom sa málo hovorí a vie. Možno je na čase aj na Slovensku požehnať nový Kanál, cez ktorý potečie veľa dobrého.

Napríklad na ružence sa používajú biele lesklé semiačka s názvom *Lgrimas de María – Máriine slzy*. Na náhrdelníky zasa mohutné *Ojos de vaca – Kravské oči*.

že vzácnu perlu treba dlho a ďaleko hľadať. Mnohí otcovia i matky zo Slovenska v snahe

Najviac sa spracovaniu semiačok a ozdobám venuje kmeň Ayoreov, ktorý však ostáva

ZAŽIŤ CIRKEV

Stretnúť sa naživo s pápežom Františkom je snom mnohých mladých ľudí i v Bolívii. Svetové stretnutia mládeže ponúkajú nezabudnuteľnú atmosféru, čas strávený s Bohom i možnosť spoznať iný svet.

Dostať sa na stretnutie je žiaľ pre diaľku i finančné prostriedky veľmi ťažké. Kňazi, rehoľníci, dobrovoľníci i mladí sa nenechali odradiť. Vymýšľali aktivity, ktorými by mohli propagovať Bolíviu, vyrábať výrobky, predávať ich a za peniaze kúpiť letenku na Svetové dni mládeže v Krakove.

Výber bol dosť prísny, bola to skôr odmena pre tých, ktorí vo farnosti slúžia dlhšie obdobie.

Prihliadalo sa aj na to, aby po vzhladnutí Európskeho života a skončení stretnutia s pápežom určite všetci prišli späť. Z našej farnosti sa stretnutia zúčastnila rehoľná sestra a štyria mladí. Okrem nich boli z Vikariátu Ňuflo de Chavez ešte dvaja kňazi. Jeden Poliak a jeden Bolívijec.

Pre Artura, kňaza z Poľska bol hlboký zážitok už očakávanie pápeža Františka. Povedal: „Obklopený davom spievajúcich jasajúcich ľudí, ktorí pod svojimi vlajkami vyznávali vieru, som si pripadal ako v nebi. Zabudol som, že som v rodnom Poľsku a vychutnával atmosféru jedného Božieho ľudu, ktorý očakáva svojho pastiera - pápeža, zástupcu Krista na zemi.“

Bolívijec Carlos bol povzbudený dobrou prípravou svetových dní, bohatým programom a láskavým prístupom ľudí. Prezradil, že by sa tam chcel v budúcnosti vrátiť aspoň na polročný jazykový kurz poľštiny.

Carolinu a Fabiana som po prilete domov poprosil, aby mali prezentáciu fotiek pre birmovancov a osobne odovzdali svedectvo mladí mladým. Časť z ich podelenia Vám ponúkam v nasledujúcich riadkoch.

„Niekoľko dní pred príchodom pápeža Františka sme sa zúčastňovali na katechézach o rodine, objavovali jej veľkosť a bohatstvo.

Rok milosrdenstva sme viac pochopili pri návšteve Sanktuária Božieho milosrdenstva. Dozvedeli sa veľa o sestre Faustíne a svätom Jánovi Pavlovi II. Sestra Faustína mala malú izbu, no nič jej nechýbalo. My, mladí, túžime mať viac, ale ona bola spokojná s tým, čo mala. Prinášala často obety, niekedy aj bičovaním sa.“

„Sloboda je dar, ktorý máme od Boha, ale môžeme ju ľahko zneužiť keď sa pohádame

s rodičmi a utečieme z domu. Strácame Božie požehnanie.“

„Navštívili sme koncentračný tábor v Osvienčime. Videla som miesta, kde trpelo veľa ľudí, mučili ich a pálili. Spomenula som si na film o chlapcovi v pruhovanom pyžame a uvedomila, že to všetko bola skutočnosť.“

„Príhovory pápeža Františka sme sledovali z veľkých obrazoviek spolu s mladými z celého sveta. V úžasnej atmosfére tancu a vlajok sme nepociťovali ujmu, že nie sme na dotyk blízko k pápežovi.“

„Počas celého pobytu nás doprevádzala dobrovoľníčka z Poľska, Aša. Strávila dlhý čas v Bolívii a preto nám rozumela. Poliaci jedia úplne iné jedlá ako my, sú bez chuti.

Neopekajú bežne mäso na ohni a nevyprážajú buchty v oleji, ako my. Oni sú skoro vegetariáni. Takže sme veľmi nemali čo jesť. Ešte že nám Aša pomohla nájsť lepšie jedlá. Najviac nám chutila držková polievka.“

Po skončení ich prednášky pre mladých som mal istotu, že z nich migranti nebudú, láska ide cez žalúdok. Pochopili, že ich miesto je tu. Ich úloha je slúžiť v Cirkvi v Bolívii. Carolína

už dlhší čas túži po zasvätenom živote a Fabián slúži pri svätých omšiach ako hudobník na gitare a bubnoch.

Ich slová vyvolali u mladých záujem a podnietili k mnohým otázkam na zamyslenie. O pár dní neskôr prišli s prosbou, aby sme si v Centre pozreli spoločne film o živote a obete Maximiliána Kolbeho, ktorý umrel v koncentračnom tábore. Mladí sa začali konkrétnejšie zaujímať o skutky telesného a duchovného milosrdenstva. Mám radosť, že to čo mladí prijali na Svetových dňoch si nenechali pre seba, ale hneď zasadili do mnohých otvorených srdiec.

Ďalšie svetové dni budú bližšie, v Paname. Možno sa podarí dať dokopy väčší tím a zažiť atmosféru jednoty a bohatstva Cirkvi ďalším Bolívijčanom. Ak aj nie, budeme sa snažiť žiť tak, aby sme prišli do neba, kde stretnutie s naším Otcom nikdy neskončí.

„ZELENÁ“ RODINE

Rodina je štartovacím miestom pre každého človeka. V tréningoch, bežných dňoch ho vyformuje, aby sa jedného dňa postavil na svoje miesto a vyštartoval. Nieкто má štartovnú pozíciu veľmi výhodnú, nieкто menej a iní musia bojovať, aby sa vôbec dostali na štart, keď zasvieti zelená.

V predchádzajúcich číslach časopisu som písal aj o rodine, o jej problémoch, o tom, ako otcovia opúšťajú ženy s deťmi a žijú svojim životom inde. Samozrejme sú aj iné problémy, ako alkoholizmus a domáce násilie. Hoci sa aj tu začína hovoriť viac o homosexualite, za všetkých poviem len skúsenosť so starším lídrom komunity, ktorý mi povedal, že s niečím takým sa počas celého života v žiadnej komunite pralesa nestretol.

Pastoráciu rodín v mojej farnosti Concepción si kladiem ako jednu z priorít. Nechcem len hovoriť o riešení problémov, ale ponúknuť rodinám v Cirkvi prijímať posilu počúvaním Božieho slova, katechézami, stretnutiami i neformálnymi posedeniami.

Po nedeľnej svätej omši býva vždy stretnutie rodín, na ktorom môže ostať každý. Piesňami, povzbudivým slovom i zdieľaním sa buduje základ pre zdravé rodiny. Rozoberá sa téma, každý

môže vyjadriť svoj názor, skúsenosti i rady. Stretnutie trvá väčšinou dve hodiny. Deň predtým sa naň pripravuje užšia skupinka manželských párov, ktorí pripravujú tému a priebeh celého stretnutia.

Raz do mesiaca býva v kaplnke Márie Pomocnice „Nedeľa rodiny“. Manželia počas týždňa po večeroch nacvičujú piesne na svätú omšu, pripravujú dynamiky, čítania, prosby, komentáre i obetné dary. V daný deň sa kaplnka zaplní obrázkom a logom pastorácie rodín, ktoré má každý na tričku. Je to sila, keď rodičia nie sú len niekde z diaľky pozorujúci, ako sa ich deťom darí pripravovať na prijatie sviatostí, ale aktívne sa zapájajú do svätej omše. Má to svoju iskru i dôstojnosť. Je to iné, ako keď slúžia deti či mládež.

Hlboko sa ma dotklo, keď ako obetný dar vystúpila kompletná rodina. Mali problém natlačiť sa

Františka, ktoré venoval rodinám. Hovorilo sa o právach dieťaťa na výchovu v harmonickej rodine, kde sa môže hrať, študovať, modliť a rásť.

Všetkým sa páčil príklad zo zrnkami kukurice, z ktorej sa tu

všetci dopredu. V kázni sa snažím rozoberať po častiach pohľad na každého člena rodiny a vyzdvihnúť jeho úlohu. Manželia zapájajú cez piesne a ukazovačky do pohybu celú kaplnku. Žehnajú si navzájom a prajú život prežitý v radosť s Bohom.

Po svätej omši býva premietanie krátkeho filmu, a občerstvenie pre všetkých. Vybrané manželské páry sa zúčastňujú aj na diecéznych či národných dňoch rodiny. Nadobudnuté poznatky odovzdávajú ďalej na farských stretnutiach. Aktívne sa zapájajú aj do práce vo farnosti. Posledne jeden manželský pár daroval drevo a namontovali novú vstupnú bránu.

Okrem toho prebieha aj formácia rodín v ostatných komunitách. Najprv sa na stretnutí lídrom hovorí o potrebách a možnosti pastorácie rodín. Na poslednom sa rozoberali slová pápeža

bežne vo veľkom hrnci na ohni pripravujú pukance. Láska je ako oheň, ktorý našim deťom pomôže rozvinúť sa. Hrniec je rodina,

v ktorej je každý člen dôležitý, nik nie je odstránený, ani zabudnutý.

Téma sa rozvinula do štyroch častí: 1. Mama a otec, 2. Dcéry a synovia, 3. Odovzdávanie viery, 4. Rodina a Boh. Účastníci boli následne rozdelení do skupiniek, kde mali prediskutovať položené otázky, hľadať možné riešenia a uplatnenia v rodinách. Hoci sa im to celkom nepodarilo, už to, že sa otvorili niektoré témy a hovorilo sa o nich, považujem za veľký úspech. Mohli si vypočuť názory iných, vidieť že v trápeniach nie sú sami a povzbudiť sa do budúcnosti. Problémy sa neporiešia

mávnutím čarovného prútika a ani sa o to nesnažíme.

Hľadáme život s Bohom, život ktorý nie je ľahký, ale ako jediný ponúka ozajstné šťastie, ktoré je dosiahnuteľné. Teší ma, že nielen ja „organizujem“ život vo

farnosti, ale sú to rodičia, rodiny. Sú ako mladé stromy, z ktorých sice opadlo zoschnuté lístie, ale už vidieť malé zelené púčiky.

AUGUSTOVÉ FIESTY

August je časom viacerých odpustových slávností v komunitách pralesa. Teším sa, keď čítam rukou napísané pozvanie s podpisom lídra, ktoré prišlo z veľkej diaľky, kde niet počítačov ani tlačiarň.

V deň slávnosti prichádzajú do komunity skoro všetci obyvatelia susedných dedín. Hoci v niektorých komunitách slávim oficiálne svätú omšu len raz do roka, príchodom susedov majú svätú omšu v oblasti Monte Verde šesť krát do roka. Nakoľko je to málo, komunity si zvyknú

voliť aj ďalších svätcov, patrónov, ochrancov, za ktorých potom tiež ďakujú Bohu a majú druhý odpust. Ak sa k tomu pridajú sviatky, majú prítomnosť kňaza častejšie. Inak bohoslužbu slova vedie v komunite líder.

Problémom býva, ak si obľúbeného svätca volia viaceré komunity. Prídu mi napríklad tri pozvania na odslúženie svätej omše v rovnaký deň a hodinu. Je veľmi ťažké vysvetľovať, že bilokáciu ani trilokáciu nemám. Niekedy som sa to snažil riešiť nájdením iného kňaza, ktorý by mohol ísť na fiestu za mňa. Ak však kňazi nie sú alebo sú zaneprázdnení, či chorí, snažím sa navrhnúť, že do jednej komunity prídem v predvečer slávnosti, k druhej ráno a k tretej poobede alebo k večeru. Všetci súhlasia,

ale každý chce len termín doobeda. Komunity sú vzdialené medzi sebou aj štyri hodiny cesty, tak je čo robiť.

V predvečer slávnosti ma zvyknú navštíviť ľudia z komunit, kde bude odpust

s prosbou, aby som ich zobral do komunity, a nebýva ich málo. Často sa dohodneme na dvoch osobách a príde šesť a k tomu vrecia potravín a vecí na predaj do pralesa. Žiadna autobusová linka tam samozrejme nechodí, dostane sa tam motorka alebo terénny automobil, a tak ich na jednej strane chápem, že to je jediná možnosť ako dopraviť seba a veci do komunity. Napriek tomu musím z bezpečnostných dôvodov viackrát povedať: "Nie".

Vyrážam hodinu pred svitaním, aby som prešiel čo najväčší kus cesty bez páľavy dňa. Denné teploty sa pohybujú v rozmedzí 33-40 stupňov v tieni. Po východe slnka si zvykneme dať raňajky, na ktoré sa všetci tešia.

Ráno vidieť v pralesi najviac exotických zvierat a vtákov. Je to pekné, ale často aj nebezpečné. Malé „choči“ alebo opica ujde rýchlo preč, ale viackrát sa mi stalo, že pštros mi nenazdajky vyskočil na cestu a neprijemne kľučkoval zo strany na stranu. Inokedy pribrzdím, keď vidím, že celú šírku cesty zaberá had a pri priblížení dvíha hlavu do výšky metra. Myslím na vzadu sediacich pasažierov, ktorých mám na otvorenej časti auta.

Čím bližšie sa približujem ku komunite, kde je odpust,

tým viac stojí ľudí popri ceste, aby som ich zobral, akoby som jazdil na poschodovom autobuse. Nemusíte pochybovať o vŕcnosti modlitieb, zvlášť pri prechádzaní mostov, kde musím veľmi dobre zvažovať, ako prejsť na druhú stranu po niekoľkých, priam pohodených poľenách.

Po strastiplnej ceste dôjdeme vždy šťastlivo do komunity. Auto sa odľahčí a všetci bežia na predodpustovú polievku. Je zvykom, že v tento deň je na raňajky sýta mäsová polievka.

Býva priam pravidlom, že prvý človek, ktorý mi v komunite podá ruku, povie slová: „Môžem ísť s vami ja a moje deti do Concepción? Mám iba pár vecí so sebou“. Priznám sa, po viac ako troch hodinách by som aj rád počul niečo ako „Dobrý deň“. „Aká bola cesta?“ „Sme radi, že ste prišli odslúžiť svätú omšu a dovezli všetkých a všetko“, ale to je realita. Chápem, že znova je tu skupina ľudí, ktorá sa chce dostať z pralesa do mesta. Päťdesiat percent ľudí, ktorí ma takto prosia o odvoz, však po svätej omši ostáva na hostinu a svoj odchod odkladá na neurčito.

Po príchode do komunity zvoníme na zvon v časových intervaloch spolu trikrát. Zatiaľ zvyknem dať dokopy rodičov a krstných rodičov, prípadne sobášiacich sa a svedkov. Potom spovedám prednostne ich a po nich všetkých ľudí až do začiatku

svätej omše. Zatiaľ sa komunita modlí svätý ruženec, nacvičujú piesne, pripravujú sa miništranti, rada starších, vyberajú sa dobrovoľníci na čítanie a prosby.

Svätá omša býva sprevádzaná typickou čikitánskou hudobnou skupinou. Po omši býva procesia s požehnaním. Dobrovoľníci zoberú sochu svätca a ideme požehnávať komunitu na štyroch svetových stranách, kde sú už pripravené oltáriky. Pri každom sa aj strieľajú petardy.

Je zvykom požehnávať nové pracovné priestory alebo križe. Po záverečnom požehnaní je obed, na ktorom sa podávajú doslovne krvavé špeciality a nápoj na štýl slovenského burčiaka, či tvrdej pálenky. Známe je „tigrie mlieko“. Jeho príprava spočíva v zmiešaní

mlieka s 96% liehom. Pri silnej intenzite slnka je to rýchly proces.

Potom bývajú tance a futbalové súťaže medzi mužstvami jednotlivých komunit. Vyvrcholením programu je dobíjanie dobrôt, ktoré sú na vysokom

kole, na štýl stavania májov na Slovensku. Na vrchole sú veci, ktoré sa chlapci snažia dočiahnuť bez toho, aby zhodili kôl na zem, alebo použili rebrík. Kôl býva celý natretý mazľavou hmotou. Všetci sa tešia, ako skupina chlapcov bude zabávať celú komunitu. Mládenci predvádzajú náročné akrobatické kúsky. Dole, tvárou ku kolu, sa postaví jeden, na jeho pleciah druhý, na jeho pleciah ďalší, až kým nedosiahnu vrchol a nepozhadzujú veci. Býva ich aj deväť, ale vtedy ja už zväčša cestujem domov alebo na ďalšiu fiestu.

Po príchode domov ma pri bráne čakajú ďalší veriaci, ktorí mi vysvetľujú, že tu dnes boli už trikrát. Pomedzi fiesty prišlo ešte opätovné vybavovanie víz, vodičského preukazu, niekoľkohodinové hasenie požiaru na cirkevných pozemkoch a ďalšie bežné záležitosti, ktoré už pôsobili vyčerpávajúco. Na konci augusta som v jednu nedeľu nešiel do pralesa, nakoľko som si musel preležať v horúčkach. Ďakujem za Vaše modlitby a obety, ktorými bojujete za misie v Bolívii. Žehnám Vás!

Stretnutie miništrantov vikariátu

Formácia lídrov

FOTOGALÉRIA

Procesia pred slávnosťou

Zbor pri svätej omši

Tanec pre Pannu Máriu

Požehnanie ružencov a Biblií

Odpustové zvyky

Trh v Santa Cruz

Milí priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoráciu alebo chudobných vo farnosti Concepción, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK080900000000522512863 (Ján Piatak).